

ENTENDRE EL CAPITAL DE MARX

2ª entrega.-

Secció segona. TRANSFORMACIÓ DE DINERS EN CAPITAL

Antoni Puig Solé

Secció segona. TRANSFORMACIÓ DE DINERS EN CAPITAL

Molta gent creu que el benefici es produeix amb la venda. Segons aquest punt de vista, cada capitalista intenta comprar barat i després vendre car. Així, els beneficis sembla que vinguin de vendre mercaderies per damunt del seu valor.

Això, que pot passar en casos particulars, no resulta una explicació convincent per a tota la classe capitalista. Per cada capitalista que ven un producte a un preu superior al seu valor, hi ha algú (un consumidor, o un altre capitalista) obligat a pagar més del compte. Aquesta bogeria inclouria al mateix capitalista que compra els materials per després fabricar el producte final.

En tot cas, és impossible que tots els capitalistes siguin capaços de vendre mercaderies a un nivell cada vegada superior. Si fos així, la proporció entre les mercaderies es mantindria, donant lloc a la inflació i no al benefici.

Per resoldre aquest misteri, hem de cercar més enllà de la circulació i endinsar-nos en el camp de la producció. És allí on el valor s'incrementa a través de l'explotació del treball.

La força de treball es compra pel seu valor. Els productes del treball també es venen pel seu valor. El benefici es materialitza a través de l'intercanvi. Però no prové del mercat, sinó del procés de treball.

QUÈ ÉS EL CAPITAL?

El capital no són diners o mercaderia. Aquests diners i aquestes mercaderies únicament són capital si hi ha la possibilitat d'augmentar el seu valor.

El capital és una relació social, i no un factor de producció, com sosté l'economia convencional. El seu objectiu és incrementar-se permanentment, a costa de l'explotació de la força de treball.

En el procés de treball es produeix una manifestació peculiar de la contradicció entre valor d'ús i valor de canvi de la força laboral. L'ús de la força de treball permet generar una quantia de valor superior a la del seu valor de canvi i això és el que origina el guany que s'apropia el capitalista.

Capítol IV. TRANSFORMACIÓ DE DINERS EN CAPITAL

IV.1.-LA FÓRMULA GENERAL DEL CAPITAL I LES SEVES CONTRADICCIONS

En els capítols anteriors ens hem circumscrit a analitzar l'intercanvi mercantil simple. Imaginàvem que s'intercanviaven mercaderies de diferent utilitat i del mateix valor. En el supòsit més primitiu d'intercanvi mercantil simple (la barata) permutàvem directament unes mercaderies per altres sense fer intervenir els diners. Ho representàvem així:

$$\mathbf{M_1 - M_2}$$

Després ens hem submergit en supòsits més complexos i habituals, incorporant els diners en l'intercanvi. En projecció gràfica:

Mercaderia – Diner - Mercaderia

$$\mathbf{M_1 - D - M_2}$$

Com veurem més endavant, aquest tipus d'intercanvi el fem a diari els treballadors i les treballadores:

- venem la nostra força de treball i
- aconseguim a canvi uns diners que ens permeten adquirir les mercaderies necessàries per a la supervivència.

Per a la majoria de nosaltres, els diners es relacionen amb tres coses concretes:

- 1^a El treball que duem a terme (**M.**- força de treball)
- 2^a pel qual cobrem (**D.**- salari) i
- 3^a les mercaderies (**M.**- productes necessaris per a la subsistència) que comprem.

Mercaderia força de treball – Diner – Mercaderies diverses

$$\mathbf{M_1 - D - M_{2,3,4,\dots,n.}}$$

En l'intercanvi mercantil simple, el punt de partida 1) és la mercaderia i el d'arribada 2) és altre volta la mercaderia.

Però per als capitalistes, els diners tenen una altra funció: els empren amb la finalitat d'enriquir-se.

A voltes la gent vincula l'enriquiment amb l'atresorament de diners aparellant-ho amb l'avarícia. Aquesta apreciació no és del tot correcta. L'avar pretén fer créixer la seva riquesa retirant diners de la circulació i acumulant-los sota el matalàs, sota una rajola o en una caixa forta. El capitalista, en canvi, entén que la millor manera d'augmentar els seus diners en una economia mercantil és invertint-los i això és el que fa.

Emprant altres paraules, podríem afirmar que l'avar i el capitalista cerquen els mateixos objectius, però el primer es comporta d'una forma irracional mentre que el segon, ateses les peculiaritats del sistema capitalista, ho fa de manera racional.

Sota el capitalisme el mètode més generalitzat per obtenir i acumular diners és posant els diners propis i /o aliens en circulació a través de la compra i venda de mercaderies.

Això dóna lloc a un circuit diferent del que hem vista fins ara, on el punt de partida i el d'arribada són els diners mentre que les mercaderies ocupen l'espai intermedi.

Diner - Mercaderia-Diner

$$D_1 - M - D_2$$

Aquest nou circuit parteix d'algú que posseeix diners i els destina a comprar una o varies mercaderies que després ven. Amb la venda de la mercaderia pretén obtenir una quantia de diners superiors a la inicial. En cas contrari, l'operació no té cap sentit.

Diner final = Diner inicial + plus-vàlua

$$D_2 = D_1 + PI$$

D'aquesta manera, els diners ja prenen la forma de capital atès que la quantia inicial té per finalitat generar una nova quantia incrementada gràcies a una plus-vàlua.

És inevitable que en descriure aquest circuit iniciat i acabat amb diners, es pensi immediatament en el capital comercial: el comerciant compra una mercaderia per revendre-la i obtenir així un benefici.

Aquest procés també és aplicable al capital industrial que adquireix inicialment diverses mercaderies que permeten produir-ne una de nova que després es ven.

La formula és igualment vàlida per al capital que genera interessos, o sigui, aquell que presta una quantia inicial de diners per rescatar més endavant la mateixa quantia i un interès addicional. En aquest últim cas, fins i tot s'ésfuma el paper intermedi de la mercaderia i el circuit és el següent:

Diner- Diner	D1<D2
D1-D2	D2 = D1+ interessos

En arribar a aquest punt ens sorgeix una pregunta: si totes les mercaderies s'intercanvien pels seus valors equivalents, d'on brollen els guanys dels capitalistes? La resposta no la podem trobar si romanem en l'esfera de la circulació de les mercaderies. Hem d'endinsar-nos en l'esfera de la producció.

IV.2.-UNA MERCADERIA MOLT ESPECIAL: LA FORÇA DE TREBALL

El posseïdor de diners, que els vol valoritzar, troba al mercat una mercaderia especial que posseeix la virtut d'engendrar nou valor: la força de treball.

No obstant això, per poder llogar aquesta força de treball, s'han de complir una colla de condicions:

- 1ª El posseïdor d'aquesta mercaderia (els treballador o treballadora) ha de disposar-ne lliurement, o sigui, ser el seu propietari (no pot ser ni un esclau ni un serf) i ha de poder vendre-la per un període fitat de temps. D'aquesta manera, el propietari de la força de treball i el propietari dels diners són persones jurídicament independents, que "lliurement" celebren un contracte on una ven la seva força de treball i l'altra la compra.
- 2ª El posseïdor de la força de treball ha de veure's obligat a vendre aquesta mercaderia singular. No ha de tenir la possibilitat de produir per compte propi els productes que garanteixen una subsistència digna per a ell i per a la seva família. Si pogués evitar-ho, no entregaria la seva intel·ligència i/o els seus braços.

Aquests condicionants ens vénen a dir que la força de treball, igual que passa amb la mercaderia, els diners i el capital, és una categoria econòmica que no té un origen natural, sinó que es basa en el desenvolupament d'unes relacions socials particulars.

Com es pot calcular el valor d'aquesta força de treball? De la mateixa manera que determinem el de les altres mercaderies: amb el temps de treball requerit per produir-la.

El posseïdor de la força de treball, ha de consumir una colla de productes. El valor de la seva força de treball es desprèn del temps necessari per produir-los.

En el manteniment de la força de treball intervenen varis elements:

1. El desgast muscular i nerviós ha de compensar-se de manera apropiada. La formació i ensinistrament dels treballadors necessita un temps de treball determinat. Alhora, hi ha condicionants històrics, geogràfics, culturals i morals a tenir en compte.
2. El posseïdor de la força de treball, és un ésser humà. Quan és posa malalt se l'ha de curar. Quan queda invàlid o mor ha de ser reemplaçat. Per això és necessari agregar el valor dels mitjans de subsistència no només dels treballadors i les treballadores, sinó també els de les seves famílies.
3. Ha de fer créixer a una nova generació de treballadors i treballadores adequats als nous requisits de la producció de mercaderies.

LA FORÇA DE TREBALL I LA CREACIÓ DE PLUS-VÀLUA

L'augment del valor no prové dels diners. El capitalista troba una mercaderia que té la virtut de crear valor en ser utilitzada. Aquesta mercaderia és la força de treball.

Entenem per força de treball, el conjunt de facultats musculars i intel·lectuals que hi ha al cos d'un home o una dona i que ha de posar en activitat per produir valors d'ús.

QÜESTIONARI

Capítol IV. TRANSFORMACIÓ DE DINERS EN CAPITAL

- I. Quin és l'origen del procés Dineros-Mercaderia-Dineros?
- II. En el procés que s'inicia amb diners i finalitza amb diners, les dues quanties de diners solen ser iguals o diferents?
- III. Tenint en compte que el comerç és molt antic; ¿com és que el capitalisme no va aparèixer fins als segles XV i XVI?
- IV. Els estalvis d'un treballador poden ser considerats com a capital?
- V. De quina manera el capital es diferencia dels diners que no són capital?
- VI. Expliqueu la diferència entre el treball i la força de treball. Per què Marx insisteix en aquest punt?
- VII. Quines són les condicions que s'han de complir perquè existeixi un mercat per la força de treball?
- VIII. En quin sentit són els treballadors i les treballadores lliures sota el capitalisme?
- IX. Quina és la relació, si existeix, entre el treball realitzat en la producció dels productes que garanteixen la subsistència de l'obrer i el valor de la força de treball?
- X. Aquests productes s'han produït amb treball?
- XI. Quina és la diferència entre aquest treball i el treball realitzat per l'obrer a l'empresa?
- XII. Distingeix entre el valor de canvi i valor d'ús de la força de treball.
- XIII. Quina diversitat d'interessos hi ha entre l'empresari i el treballador al voltant del valor d'ús de la força de treball?, i al voltant del seu valor de canvi?
- XIV. ¿Consideres que aquesta diversitat d'interessos conformen punts focals de la lluita de classes?
- XV. Hem d'incloure els pagaments de cotitzacions a la seguretat social com un dels components del valor de la força de treball?

XVI. Què hem d'entendre com a límits superior i inferior del valor de la força de treball? Quins factors determinen aquests límits?

XVII. Com definiries el salari de subsistència?

XVIII. Es pot dir sota el capitalisme que hi ha treballadors que reben un salari digne? En cas que la resposta sigui afirmativa, ¿significaria això que no existeix explotació?